

TERMÍN: 23.10.2020

xx36098xx
Recenzia A
Jaroslav Ušiak
jaroslav.usiak@umb.sk

Prosím nezasahujte do tejto tabuľky

RECENZENT/KA (meno a priezvisko, pozícia, inštitúcia): **Jaroslav Ušiak, vysokoškolský učiteľ, Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici**

NÁZOV MATERIÁLU: **Obrana, bezpečnosť, financie - determinanty výdavkov štátov Európskej únie na obranu**

TYP VÝSTUPU*[1]: **Analýza**

(pri spoločných výstupoch uviesť aj typy individuálnych vkladov):

ANALYTICKÝ ÚTVAR, REZORT: **Ministerstvo obrany SR - Analytický útvar**

AUTORI/KY: **Barbora Hrozenská;**

SPOLUAUTORI/KY: - - ; - - ; - - ; - -

RECENZNÝ FORMÁT*[2]: **2**

PRIPOMIENKY:

P.č .	Pripomienka sa vzťahuje k (strana, odsek):	Text pripomienky*[3]	Odôvodnenie pripomienky	Vysporiadanie sa s pripomienkou*[4]
1	6 a 7, graf č. 2 a 5	EÚ 27, HDP a výdavky na obranu, zmeny v rokoch 2008 a 2012 – zdôvodnenie šírky výberu	Argumentácia autorky pre daný výber rokov nie je dostatočná, na stanovenie zmeny (rast, alebo pokles výdavkov) treba porovnávať z kontinuálneho hľadiska, nielen vybrané roky – <i>bolo by</i>	AKCEPTOVANÉ. Do textu bola doplnená argumentácia pre zdôvodnenie daného rozsahu výberu podložená

			<p><i>vhodné zamerať sa na širší časový rámec, resp. lepšie zdôvodniť tento výber</i></p>	<p>zahraničnou štúdiou s podobným zameraním. V tomto prípade nie je relevantné zvolené obdobie, ale záver – pri zvolení iných rokov by boli hodnoty pre jednotlivé štáty iné, ale záver o nepriamej úmere medzi rastom/poklesom HDP a výšky výdavkov na obranu by zostali zachované, čo v konečnom dôsledku potvrdila aj neskôr samotná korelačná analýza.</p>
2	9, ods 2	<p>Z geografického hľadiska štúdia skúma štáty EÚ 28 – geografický výber na stanovenie závislých premenných mal byť širší</p>	<p>Ako autorka neskôr správne uvádza krajiny EÚ, ktoré sú zároveň členmi NATO často prenášajú zodpovednosť za svoju obranu na väčších hráčov – tzv. čierni pasažieri, z tohto dôvodu by mala byť analýza rozšírená aj na kontrolné štáty mimo EÚ, aby sa falzifikovali tvrdenia, ktoré tvoria rámec neskoršej ekonomickej analýzy – <i>potreba lepšieho zdôvodnenia</i></p>	<p>ČIASTOČNE AKCEPTOVANÉ. Analýza skúma členské štáty EÚ ako vzorku, ktorá bola nastavená ako smerodajná na začiatku štúdie. Rozšírením o ďalšie štáty by nebolo možné skúmať niektoré doteraz porovnávané premenné (napr. členstvo v bývalom sovietskom</p>

				bloku). Zároveň však platí, že nakoľko ide o homogénnu skupinu štátov, význam niektorých premenných nebolo možné relevantne porovnať (napr. spomínané členstvo v NATO). Tieto súvislosti budú zohľadnené v pripravovanej štúdii AÚ, ktorá bude zameraná na heterogénnejšiu skupinu štátov a umožní tak porovnávať aj ďalšie, doposiaľ opomenuté premenné (členstvo v bezpečnostných alianciách vo všeobecnosti, index rule of law, politický režim a i.)
3	9, ods 2	Z časového hľadiska je v analýze zachytené obdobie rokov 2001-2018 – vysvetlenie tvrdenia	Kde v texte dochádza ku kontinuálnemu zachyteniu, graf č. 5 hovorí o porovnaní dvoch vybraných rokov, nie celej stanovenej perióde - <i>prosím o upresnenie, resp. preformulovanie</i>	AKCEPTOVANÉ. Do textu doplnené vysvetlenie k výberu časového rozsahu analýzy vs. obdobiu zobrazovanému v grafe č. 4.

4	12, ods. 2, odrážka 3	Odrážka Členstvo v NATO – lepšie zdôvodnenie potrebné – treba brať do úvahy aj iné skutočnosti	Do úvahy treba brať aj participáciu na PfP a teda zámer kandidátskych krajín dokázať ich snahu o napĺňanie 2% HDP ako stanovuje záväzok k členstvu, teda nielen o pocite bezpečnosti, plne sa ale stotožňujem s tzv., čiernymi pasažiermi – <i>potreba lepšieho zdôvodnenia</i>	AKCEPTOVANÉ. Do analýzy doplnená (v rámci dummy premennej NATO) aj možnosť „participácia na PfP“ .
5	12, ods. 2, odrážka 2 a 5	Odrážka Veľkosť obyvateľstva a odrážka HDP per capita – nedostatočne podložené faktami	Zdôvodnenie kedy počet obyvateľov a HDP per capita nepovažujem za dostatočné, analýza vychádza iba z prepočtov počtu obyvateľov resp. ich bonitu na obyvateľa a výšku výdavkov, v kontexte dvoch stanovených otázok 1. Ako veľmi sa štát cíti byť ohrozený a 2. Koľko bezpečnosti si štát môže dovoliť zaplatiť - <i>chýba lepšie zdôvodnenie, resp. odkaz na uskutočnené štúdie, z ktorých táto premisa vychádza.</i>	AKCEPTOVANÉ. Význam veľkosti obyvateľstva vo svojom výskume zdôrazňuje Dunne a Perlo-Freeman (2003), ktorí hovoria o jej negatívnom vplyve na výdavky na obranu. Tento fakt je zdôraznený v Boxe 2. Okrem toho doplnená podrobnejšia referencia na ďalších autorov, ktorí sa zaoberajú problematikou výdavkov na obranu v kontexte veľkosti obyvateľstva - Collier a Hoeffler (2007). Uvedené otázky boli na základe odporúčaní ostatných recenzentov z textu

				vyškrtnuté ako málo relevantné.
6	12, ods. 2, odrážka 2 a 5	Odrážka bezpečnostné incidenty – skratkovité zdôvodnenie	Veľmi skratkovité zdôvodnenie, bezpečnostné incidenty majú aj iný charakter – potrebné je porovnať krajiny a vyskytnuté bezpečnostné incidenty aj v blízkom a širšom okolí – práve ak si pozrieme krajiny ako Poľsko, ktoré kontinuálne zvyšujú svoje výdavky od prepuknutia vojny na Ukrajine. Pričom vychádzajúc z napísaného, na ich území neprišlo k bezpečnostným incidentom, ale nedošlo k miernemu zníženiu – <i>skôr treba brať do úvahy, nakoľko významný je daný bezpečnostný incident.</i>	ČIASTOČNE AKCEPTOVANÉ. Na podnet recenzenta bol preskúmaný vzťah medzi výškou výdavkov na obranu (ako celková suma, ako % HDP, aj ako % z celkových verejných výdavkov) vs. externé hrozby (zadefinované ako prítomnosť ozbrojeného konfliktu podľa definície UCDP v štátoch hraničiacich so skúmanou krajinou). Daná analýza nepriniesla predpokladaný výsledok a medzi uvedenými premennými nebola potvrdená korelácia. Uvedené však môže byť spôsobené samotnou zvolenou vzorkou štátov (EÚ ako relatívne homogénny, bezpečný celok), čím sa vplyv externých hrozieb nemusí štatisticky prejaviť.

				Uvedené môže byť riešené v budúcej štúdií AÚ (pozri pripomienku č. 4)
--	--	--	--	---

CELKOVÉ HODNOTENIE (recenzent/ka vyplní túto časť po vysporiadaní sa s pripomienkami analytickou jednotkou):

Predložený materiál, ktorý bol spracovaný analytickým útvarom splnil stanovené ciele, ktoré si kládol. Ucelenou analýzou materiál preukázal, že ekonomické faktory nie sú jediné premenné, ktoré ovplyvňujú výšku finančných prostriedkov. Tento materiál je teda potrebný vnímať tak, že prispieva relevantnými informáciami do širšej odbornej diskusie na tému financovania obrany a hlavných determinantoch výšky výdavkov štátov EÚ na obranu ako aj v podmienkach SR. Vydanie takéhoto materiálu vnímam pozitívne nielen z jeho obsahovej hodnoty, ale aj ako príspevok a zámer MO SR otvárať relevantné odborné témy, čím prispieva k zvyšovaniu otvorenosti rezortu smerom k akademickej, ale aj odbornej obci. Verím, že takto publikovaný materiál prispeje aj k politickému rozhodovaniu, ktoré by malo byť založené a práve na práci svojich analytikov a ich podkladoch, čím prispeje aj k skvalitneniu obrannej a bezpečnostnej politiky SR.

Aktuálnosť rozpracovanej témy je vysoká. Závazok (výška výdavkov na obranu v podobe 2% HDP), ktorý SR dala pred niekoľkými rokmi (17) zostáva stále nenaplnený. Je jasné, že pri rozhodovaní o napĺňaní tohto cieľa treba brať do úvahy nielen ekonomické faktory, ale aj tie bezpečnostné. Práve v tomto vidím pridanú hodnotu predloženého materiálu, ktorý jasným a vecným spôsobom argumentuje potrebu zapojiť aj iné faktory pre rozhodovanie, čo sa ukázalo na príklade iných štátov EÚ ako rozhodujúce. Z predmetných zistení sa dá očakávať, že SR by mohlo v najbližších rokoch dosahovať na hranice tohto záväzku (pri zvolení vhodných premenných). Práve súčasné vedenie rezortu deklaruje tento zámer, aj v podobe Programového vyhlásenia vlády SR 2020, pričom verím, že ani reštrikčné opatrenia v súvislosti s dopadmi pandémie Covid-19 nebudú hlavným argumentom pre jeho nenaplnenie, kedy práve predložený materiál prináša dostatočnú argumentačnú váhu pre procesy nastavovania rozpočtu prideleného pre MOSR.

Predložený materiál prináša tiež dobrú východiskovú pozíciu pre budúce spracovanie v podobe ďalších analýz pre potreby SR. Preto odporúčam, aby sa analytický útvar zamerail aj na jej ďalšie rozpracovanie, napr. výskum ďalších premenných, ktorý bude zameraný na heterogénnejšiu skupinu štátov, čo vytvorí predpoklad získať aj doposiaľ opomenuté faktory. Celkovo hodnotím predložený materiál po zapracovaní pripomienok ako kvalitný a práve postulácia záverov ohľadne možného vývoja výšky obranného rozpočtu SR pri zohľadnení aj ďalších faktorov ako len ekonomických poukazuje na jeho dôležitosť. Predložené prognózy vývoja výdavkov na obranu v SR do roku 2030, ktoré boli vytvorené v rámci tohto materiálu poukazujú na nevyhnutnosť zvažovať aj iné faktory.

[1] Výber medzi: 1. analýza (komplexný analytický materiál s návrhmi konkrétnych systémových opatrení); 2. komentár (rozsahovo menší analytický materiál venujúci sa konkrétnemu čiastkovému problému); 3. manuál (metodické usmernenie vyplývajúce z potreby zjednotenia procesov a postupov v konkrétnej oblasti).

[2] Formát 1 pre komentár/manuál (2 recenzenti bez povinného odborného workshopu); Formát 2 pre analýzu (3 recenzenti a povinný odborný workshop).

[3] Do tabuľky značiť pripomienky zásadného metodologického a obsahového charakteru (nie štylistické či gramatické opravy).

[4] Vyplní analytická jednotka: pripomienka bola akceptovaná / pripomienka nebola akceptovaná a zdôvodnenie / pripomienka bola čiastočne akceptovaná a zdôvodnenie.